

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ІНФОРМАЦІЇ ЯК НЕТРАДИЦІЙНОГО ОБ'ЄКТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Куліш А.М., д.ю.н., доцент, завідувач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Сумський державний університет*

З переходом людства до постіндустріальної епохи розвитку цивілізації виникла гостра необхідність правового захисту інформації як основи інформаційного суспільства. Згідно з Законом України «Про інформацію» під інформацією (лат. *informatio* – роз'яснення, виклад, проінформованість) розуміється документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбулися в суспільстві, державі й навколишньому природному середовищі. До об'єктів інформації належить комерційна таємниця та ноу-хау. Такі об'єкти займають важливе місце як елементи бізнесу в структурі активів підприємства та належать до нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності.

Дослідженнями охорони інформації як об'єкта інтелектуальної власності займалися такі вчені як: І. Л. Бачило, А.Б. Венгеров, С.Д. Волошко, В. А. Дозорцев, В.І. Жуков, В.О. Калятін, О.А. Підпригора, О.О. Підпригора, Г. Штумпфа, Р.Б. Шишка, О.А. Чобот ін.

Метою даної статті є аналіз та оцінки різних методів охорони комерційної таємниці та ноу-хау як об'єктів інтелектуальної власності.

У законодавстві України легальне визначення комерційної таємниці закріплено в ст. 505 Цивільного кодексу України, де міститься і ряд вимог, сукупність яких дозволяє віднести її до такого виду інформації: 1) секретність, яка включає незагальновідомість та нелегкодоступність;

2) комерційна цінність;

3) застосування необхідних заходів для збереження її секретності. Зазначені вимоги відповідають міжнародним нормам, зокрема Угоді Світової організації торгівлі про торгові аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS) та положенням статті 10bis Паризької конвенції про охорону промислової власності відносно захисту від недобросовісної конкуренції.

У національному законодавстві, як і в міжнародному, однозначного поняття ноу-хау не існує. Тому в юридичній літературі склалося декілька підходів до його розуміння:

1) ноу-хау включає в себе знання, навички, виробничий, науковий або інший досвід, в тому числі й конфіденційного характеру;

2) ноу-хау розглядається як секрети виробництва або інша конфіденційна інформація. З огляду на фізичну природу даного об'єкта та враховуючи європейські стандарти, дисертант пропонує розуміти під *ноу-хау* інформацію (виробничу, технічну та іншу), що не має охоронного документу (патенту), але є секретною в тому значенні, що вона як єдине ціле або у точній сукупності та поєднанні її компонентів не є загальновідомою чи легкодоступною, а також є суттєвою, тобто важливою і корисною для осіб, які фактично її контролюють, та визначеною, тобто описаною або зафіксованою таким чином, щоб можна було перевірити її відповідність критеріям секретності та суттєвості. Відповідно критеріями ноу-хау є: секретність; суттєвість; визначеність, що відповідає вимогам ЄС.

Таблиця 1. - Порівняльна характеристика особливостей захисту інформації як нетрадиційного та промислового об'єктів інтелектуальної власності

№ п/п	Нетрадиційний об'єкт	Об'єкт промислової власності	Переваги та недоліки
1	Термін охорони - необмежений	Термін дії патенту – максимально 20 років	Переваги у нетрадиційного об'єкта
2	Відсутні витрати на збір за подачу заявки та щорічний збір за підтримання патенту в чинності	Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1148 „Про внесення змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності”, формула якого містить не більш як три пункти складає 800 грн. За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на винахід, формула якого має один незалежний пункт – 3000 грн, додатково за кожний незалежний пункт формули винаходу понад один – 3000 грн, За публікації про видачу патенту на винахід – 200 грн, Річний збір за підтримання чинності патенту на винахід за кожний рік дії патенту починаючи від дати подання заявки: перші два роки – по 300 грн; з 3-го по 8-ий рік сума щорічно збільшується на 100 грн; з 9-ого по 14-ий роки – по 2100 грн; з 15-го по 20-тий роки – по 3800 грн.	Переваги у нетрадиційного об'єкта

3	Не вимагає необхідності розкриття інформації	Для отримання патенту необхідно в заяві до Державного департаменту інтелектуальної власності розкрити повністю опис, формулу винаходу та у разі необхідності надати креслення	Переваги нетрадиційного об'єкта у зменшенні комерційного ризику (надання повної інформації дає змогу конкурентам зорієнтуватися у напрямку розвитку вашої діяльності)
4	Передача прав - ліцензія може бути надана тільки безкоштовно, так як відсутня розкриття інформації	Передача прав можлива на підставі укладання ліцензійного договору на будь-який вид ліцензій (проста, виняткова, опціон, субліцензія)	Переваги у об'єктів промислової власності. Але існує можливість продавати основний засекречений компонент (наприклад, концентрат напою) підприємствам, які діють на основі безоплатної ліцензії
5	Охорона настає миттєво	Термін отримання патенту – від 6 місяців до 3 років	Переваги у нетрадиційного об'єкта
6	Обмежена кількість осіб, яким відома формула	Інформація доступна необмеженому колу осіб	Переваги у об'єкта промислової власності
7	Найбільш придатний для конкурентоспроможних інноваційних винаходів	Придатний для малих винаходів (корисних моделей) та винаходів, життєвий цикл яких не перевищує термін дії патенту	Однакові
8	Існує проблема із забезпеченням правової охорони нерозкритої інформації із-за відсутності спеціального законодавства	Охороняється Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» № 3687-ХІІ від 15.12.1993 р.	Переваги у об'єкта промислової власності
9	Приклади світових ноу-хау: секрет виробництва французьких парфумів «Шанель №5», секрет виробництва екстрактів напоїв «Coca-cola» та «Pepsi»	Усі дані для об'єктів промислової власності України надруковані у офіційному бюлетені промислової власності та розташовані на сайті Держдепартаменту інтелектуальної власності www.sdip.gov.ua	-

Як бачимо із таблиці 1, кожен із способів має свої переваги та недоліки. Тому в сучасних умовах доцільно використовувати комплексний захист охорони інформації та ноу-хау – автори винаходу отримують патент чи пакет патентів, а секретну інформацію захищають пакетом ноу-хау. Це надає змогу авторам перешкоджати несанкціонованому використанню їх винаходу та тримати інформацію в таємниці.